

Tiina Elo vihr

Kirjallinen kysymys kuntien luonnonsuojelutyön tukemisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Vuosi 2020 on luonnon monimuotoisuuden supervuosi. Maailman maiden oli määrä kokoontua lokakuussa Kiinan Kunmingissa järjestettävään YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen osapuolikokoukseen (COP15). Kokous on jouduttu siirtämään koronapandemian takia, mutta neuvottelut päämääristä ovat käynnissä. Tavoitteena on päättää määrällisistä, mitattavista biodiversiteettitavoitteista vuodelle 2030 sekä askelmerkeistä vuosille 2040 ja 2050.

Aiemmilla sopimuksilla Suomi on sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen vuoteen 2020 mennessä. Tähän tavoitteeseen ei tulla pääsemään, vaan luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen jatkuu. Uusimpien arvioiden mukaan Suomen luontotyypeistä on uhanalaisia lähes puolet ja arvioiduista lajeista joka yhdeksäs. Merkittävin syy uhanalaistumiseen on lajien elinympäristöjen väheneminen ja laadullinen heikkeneminen.

Hallitusohjelman mukaan Suomi on sitoutunut omalta osaltaan pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen. Tämä edellyttää nopeita ja kattavia toimia. Luonnon supervuosi tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden nostaa tietoisuutta elonkirjon merkityksestä ja lisätä toimia sen auttamiseksi.

Ympäristöministeriö käynnisti viime vuoden lopulla Helmi-ohjelman, jossa kunnostetaan, hoidetaan ja suojellaan luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimpia elinympäristöjä. Ohjelman tavoitteena on suojella 20 000 hehtaaria ja ennallistaa 12 000 hehtaaria soita sekä kunnostaa 15 000 hehtaaria perinnebiotooppeja ja 80 lintukosteikkoa vuoden 2023 loppuun mennessä. Eduskunta myönsi tälle vuodelle luonnonsuojeluun 100 miljoonaa euroa lisämäärärahaa, josta Helmi-ohjelman osuus on 42 miljoonaa euroa.

Valtion lisäksi kunnilla on merkittävä rooli luonnonsuojelutyössä. Kunnat vastaavat Suomessa maankäytön suunnittelusta alueellaan kaavoitusmonopolin turvin.

Lisäksi ne ovat merkittävä maanomistaja. Kuntien maanomistuksiin kuuluu runsaasti metsä-, luonto- ja virkistysalueita, joilla on suuri merkitys luonnon monimuotoisuuden ja ihmisten virkistysmahdollisuuksien kannalta.

Kuntien velvollisuus edistää luonnonsuojelua alueellaan on kirjattu luonnonsuojelulakiin. Kuntien tehtäviin kuuluvat muun muassa maankäytön ja kaupunkirakenteen suunnittelu, vesistöjen kunnosta huolehtiminen, metsien ja viheralueiden hoito, luontoselvitysten tekeminen ja luontotietoisuuden lisääminen. Luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen on käynnistetty vuoden

Kirjallinen kysymys KK 342/2020 vp

2020 alussa. Nyt onkin ajankohtaista pohtia, miten kuntien roolia luonnonsuojelutyössä saadaan lainsäädännön kautta vahvistettua.

Moni kunta voisi tehdä kunnianhimoisempaa luonnonsuojelutyötä, jos siihen olisi resursseja. Koronaepidemia on vaikeuttanut edelleen kuntien talousahdinkoa, mikä ei edesauta vapaaehtoisuuteen pohjaavien luonnonsuojelutoimien toteuttamista. Samaan aikaan koronakriisin aiheuttamat liikkumisrajoitukset ovat korostaneet lähiluonnon ja kuntien virkistysalueiden merkitystä.

Tällä hetkellä kuntien luonnonsuojelutyöhön ei osoiteta valtionosuutta, vaan työ on riippuvaista kunnan omasta budjettirahoituksesta tai mahdollisesta EU-hankerahoituksesta. Kunnat voivat suojella omistuksessaan olevia metsäalueita myös kansallisen Metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma METSO:n kautta joko myymällä metsää valtiolle ohjelmassa suojeltavaksi tai perustamalla yksityisen luonnonsuojelun alueen, josta valtio maksaa korvausta. Nykyiset korvaukset koetaan kunnissa kuitenkin epäkannustaviksi, ja se voi olla este niiden hyödyntämiselle.

Yksi keino kuntien luonnonsuojelutyön tukemiseen olisi kanavoida osa Helmi-ohjelman rahoituksesta kunnille. Kunnat ovat toivoneet omaa Kuntahelmi-ohjelmaa, josta ne voisivat hakea avustusta luonnonsuojelutoimiin, esimerkiksi ennallistamiseen ja luonnonhoitoon, luontoinventointeihin, luontokohteiden rakenteisiin ja vieraslajien torjuntaan.

Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseen tarvitaan valtion toimien lisäksi kuntien aktiivisuutta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo vahvistaa ja tukea kuntien luonnonsuojelutyötä, jotta luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa saadaan pysäytettyä ja jotta asukkaille tärkeät lähimetsät ja virkistysalueet saadaan säilymään luonnoltaan monimuotoisina?

Helsingissä 28.4.2020

Tiina Elo vihr